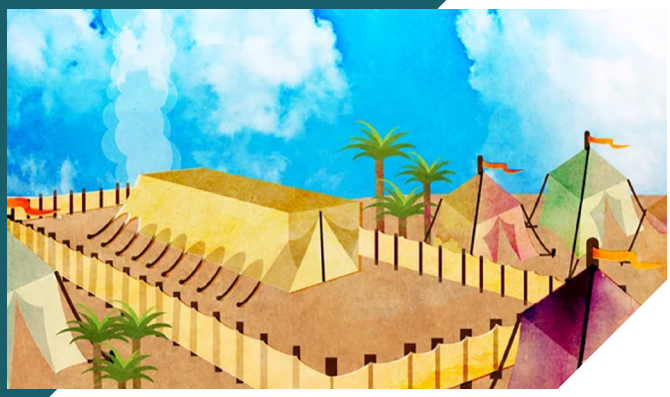

כשכסלו בקש משמעות

המדרש מספר על החודש שנעלב
ומגלה איך יהודי הופך עיכוב להזדמנות
וחושך לאור

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

חודש כסלו

THE SHLUCHIM OFFICE

לזכות
הרב יוסף וזוגתו מרת יעל
מיכאלשווילי
ומשפחתם שיחיו

לתרומה ולהקדשת שיעור לחץ כאן

או סרוק את הברקוד

לפרטים נוספים צור קשר באימייל INFO@JEWISHINSIGHTS.ORG

להורדת מערכי שיעור נוספים בקרו באתר WWW.JEWISHINSIGHTS.ORG

משרד השלוחים
יו"ר | הרב גדליה שמטוב
פיתוח | הרב מנדי שמטוב

עורכים
הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג
משתתף בעריכה | הרב שלום בער חזן

עברית
עריכה לשונית | הרב לוי שייקביץ
הגהה | הרב מנחם וילהלם

אנגלית
תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

ספרדית
תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית
תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז
עימוד | לוי אלבז

פורטוגזית
תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישעי' דיין
עימוד | מייק קטן

רוסית
תרגום ועריכה | הרב אלכנסדר גרישין
עימוד | ת. וולף

עימוד | מוסי וולוסוב
אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל ויסוצקי
אדמיניסטרציה | לוי שמטוב

ועדה מייעצת
הרב אשר דערן - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גרליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפסו, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - כפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - ב. בלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - כינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שוויץ

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

© Published and Copyright 2025 by
Shluchim Office International

תוכן השיעור

א. מדוע התבייש חודש כסלו?..... 5

על פי המדרש, בכ"ה כסלו הושלמה מלאכת המשכן, אך הקב"ה דחה את חנוכתו עד חודש ניסן שבו נולד יצחק. חודש כסלו 'נעלב' ובתמורה זכה שבחודש כסלו התרחשה חנוכת המקדש וטיהורו בימי החשמונאים. (מקור 1). מזה למדים, עד כמה צריך להיות זהיר בכבודו של אדם אחר, גם כשהוא לא מבטא את זה. (מקור 2)

ב. חנוכת בית..... 7

המילה חנוכה קשורה למושג חינוך - חנוכת דבר חדש. כך הייתה חנוכת המשכן, חנוכת בתי המקדש וגם טיהור המקדש בימי החשמונאים, כל אלו ביטויים להתחלות חדשות.

גם כיום נוהגים לערוך חנוכת בית חדש, כמובא בדברי הראשונים והאחרונים (מקור 3). מסופר גם שאדמו"ר הזקן אמר את המאמר "מזמור שיר חנוכת הבית" במעמד חנוכת בית.

מה הקשר בין חנוכת בית פרטי למזמור העוסק בבית המקדש? התשובה: כל בית יהודי נועד להיות מקדש מעט, מקום שבו שורה השכינה, כמו במקדש עצמו.

כאשר חונכים דבר חדש, הדבר נעשה מתוך שמחה מיוחדת: בחנוכת המשכן - הוקרבו קורבנות רבים מהרגיל, והוקטרה קטורת בידי יחיד, דבר נדיר (מקור 4). בחנוכת בית המקדש הראשון בימי שלמה הייתה חגיגה ושמחה עצומה עד שיום הכיפורים בוטל. (מקור 5). גם בחנוכת המקדש השני התקיימו חגיגות מיוחדות (מקור 6). ובימי החשמונאים נקבע נס נרות המנורה לדורות (מקור 7).

ג. בכל יום יהיו בעינך חדשים 11

מהותו של חודש כסלו הוא הכוח להתחדש בעבודת השם. בחודש כסלו ניתן לכל אחד הכוח לעבוד את ה' בחיות והתלהבות מיוחדת, כזו שחווים בפני דבר חדש.

נלמד גם מספר הוראות של הרבי לחנוכת בית.

פתיחה

טיול משפחתי או רכב חדש?

זו התלבטות מוכרת לאנשים רבים. אנשי מקצוע רבים מייעצים להשקיע דווקא בטיול יותר מאשר לקנות ג'יפ או ריהוט חדש לבית. הם מסבירים שאמנם בקנייה קיים ריגוש גדול בהתחלה, אך ההתרגשות הולכת ודועכת ככל שחולף הזמן, והדבר הופך לשגרתי וקצת ישן...

לעומת זאת, חוויות מטיול נשארות עם האדם לאורך זמן, ותמיד כיף להתרפק על התמונות ולחוות מחדש את ההנאה מהטיול. בשיעור זה נלמד כיצד עלינו להפוך את חיי השגרה של היהדות לדבר חדש ומלהיב.

השיעור לחודש כסלו

משיחת שבת פרשת חיי שרה, מברכים החודש כסלו, ה'תשל"ב,

הנחה בלתי מוגה

תורת מנחם כרך ס"ו, עמוד 208

א. מדוע התבייש חודש כסלו?

מקור 1 ילקוט שמעוני, מלכים א', רמז קפד

לתלמיד עמ' 3

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: "בכ"ה בְּכִסְלֵו נִגְמַר מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, וְעָשָׂה מְקֻפָּל עַד אֶחָד בְּנִיסָן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב 'בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תָּקִים אֶת מִשְׁכַּן', וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְמַלְמְלִין עַל מֹשֶׁה לוֹמַר: 'לָמָּה לֹא הוּקַם מִיָּד, שֶׁמָּא דִּפֵּי אֵרַע בּוֹ?!'.

"וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָשַׁב לְעָרֵב שִׂמְחַת הַמִּשְׁכָּן בַּחֹדֶשׁ שֶׁנּוֹלַד בּוֹ יִצְחָק, כַּכָּתוּב 'וּלְשִׂי וַעֲשֵׂי עוּגוֹת', וְאָמְרוּ לוֹ: 'שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ'. וּמַעֲתָּה הִפְסִיד (הִתְבַּיֵּשׁ) כְּסִלֵּו שֶׁנִּגְמְרָה בּוֹ הַמְּלָאכָה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: 'עָלַי לְשַׁלֵּם'. מָה שִׁלֵּם לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? חֲנֻכַּת חַשְׁמוֹנַאי".

בי' בתשרי ירד משה רבינו מן ההר עם הלוחות השניים, ומסר לעם ישראל את ציוויו של הקב"ה לבנות עבורו משכן. משה רבינו פתח במבצע לגיוס כספים ומוצרים עבור הבנייה, ועם ישראל נענה בחפץ לב ובהתלהבות. הצוותים המקצועיים, בראשות בצלאל, ניגשו מיד לעבודה, ובנו את הכול לפי הוראותיו המפורטות של משה רבינו. בתוך חודשיים וחצי – בכ"ה בכסלו - הסתיימה העבודה.

כולם היו נרגשים ורצו לחזות בהקמת המשכן החדש, אך משום מה, משה רבינו מתעכב. הוא לא מורה על ההקמה. עובר שבוע, עוברים שבועיים, וגם חודש וחודשיים, אך שום דבר לא זז. כמיטב המסורת היהודית, החלו שמועות במחנה ישראל. "מה קרה? האם התגלתה בעיה? מדוע לא מקימים כבר את המשכן?!".

התשובה, שאותה הם לא ידעו, היתה פשוטה. הקב"ה החליט לחכות עם הקמת המשכן עד לחודש ניסן. מדוע? משום שבחודש זה נולד יצחק. (כאשר המלאכים באו לבשר לאברהם ושרה שבעוד שנה בדיוק ייוולד להם בן – היה זה בחג הפסח. זו הסיבה שאברהם ביקש משרה לאפות עבור האורחים "עוגות", במשמעות של מצות, לרגל חג הפסח).

אך מה יהיה עם חודש כסלו שכה נעלב שלא הקימו בו את המשכן? - אמר הקב"ה: 'אני אשלם לו את גמולו בחנוכה, שבחודש זה ינצחו המכבים את היוונים, ויטהרו ויחנכו את בית המקדש'.

בשיחה שלפנינו, מעמיק הרבי בקשר שבין הקמת המשכן ובין חודש ניסן:

>> הרבי

לתלמיד עמ' 3

כלומר, מצד עבודת המטה היתה הקמת המשכן יכולה להיות בכ"ה כסלו, שבו נגמרה מלאכת המשכן. אבל, ישנו גם הענין שעבודת המטה צריכה לעורר התעוררות מלמעלה, ובלשון הידוע[1]: "רוח אמשיך רוח ואייתי רוח כו'"; וענין זה נפעל רק בראש חודש ניסן, שאז הוקם המשכן בפועל.

מבחינה מעשית יכלו להקים את המשכן בחודש כסלו. אפילו מבחינה רוחנית, בני ישראל היו מוכנים. אלא שההתעוררות מלמטה צריכה לעורר התעוררות מלמעלה, וזו היתה יכולה להיות רק בחודש ניסן. לכן המתין הקב"ה עם הקמת המשכן עד לחודש ניסן.

ועל זה שילם הקב"ה ב"חנוכת חשמונאי" - לאחרי משך זמן, בזמן בית שני, שאז היתה מלחמת היוונים, "ואחר כך באו בניך לדביר ביתך... וטהרו את מקדשך וכו'"[2], שענין זה היה בכ"ה בכסלו, וכידוע מה שכתוב בספרים[3] ש"חנוכה" היינו "חנו כ"ה".

1. זח"ב קסב, ב.
2. נוסח "ועל הנסים".
3. נסמן בתו"מ ח"ב ריש ע' 306.

זה לא רק כ"ה – אלא החודש כולו

לתלמיד עמ' 3

ויש לדייק בדברי המדרש "ומעתה הפסיד (התבייש) כסלו שנגמרה בו המלאכה": כיון ש"בכ"ה כסלו נגמר מלאכת המשכן", הרי ההפסד הוא של יום כ"ה בכסלו, ולכאורה אין זה שייך לשאר ימי החודש - לא לימים שלפניו, כמו כ"ד כסלו, שעדיין לא נגמרה בו המלאכה, וגם לא לימים שלאחריו, כיון שכבר נגמרה המלאכה לפני זה. ואם כן, למה נאמר ש"הפסיד (התבייש) כסלו?".

ומזה מוכח שזהו ענינו המיוחד של כל חודש כסלו, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בשינוי הלשון - כדרכם של חכמינו ז"ל לבטא ענין שלם בתיבה אחת - שלא נאמר "הפסיד כ"ה כסלו", אלא "הפסיד כסלו", ולכן "שלם לו (לחודש כסלו) הקב"ה חנוכת חשמונאי", והיינו, שהנקודה העיקרית שבה מתבטא יחודו של חודש כסלו מכל שאר חדשי השנה, הרי זה הענין של חנוכה.

ולכן, בעמדנו בשבת מברכים חודש כסלו, יש להתעכב על ההוראות שלמדים מהענין של חנוכה.

מקור 2 הרבי - שיחה לנשי ובנות חב"ד, ב' דר"ח מרחשון ה'תשמ"ג

לתלמיד עמ' 3

דרך אגב, ישנה בענין זה הוראה, בנוגע לאופן הנהגתו של יהודי, שעליו ללמוד מהנהגתו של הקב"ה, כמו שכתוב "מה הוא רחום, אף אתה רחום וכו'":

לתלמיד עמ' 4

המדרש מספר לנו שכאשר, "הפסיד כסלו.. אמר הקב"ה עלי לשלם..", כלומר: הקב"ה נזהר בכבודו של חודש מסויים, וכדי שלא יפגע ח"ו מהעובדה שלא היתה בו חנוכת בית המקדש - הבטיח הקב"ה לשלם לו.

ומזה למדים עד כמה צריכים להזהר בכבודו של הזולת - אפילו כאשר הזולת אינו תובע זאת בפה (בדוגמת ה"חודש"), או כאשר יש מקום לחשוב שהזולת אינו נפגע מכך, שאין הדבר איכפת לו, וכיוצא בזה - שהרי הקב"ה התחשב ונזהר בכבודו של מושג כמו "חודש".

ומכיון שהתורה מספרת לנו זאת - מובן, שכוונת הדבר כדי שיהודי ילמד מסיפור זה כיצד צריכה להיות הנהגתו ביחס אל הזולת, באופן של אהבת ישראל דוקא (ועל אחת כמה וכמה שלא לפגוע בו ח"ו אפילו בפרט הכי קטן), וכאשר ישנו יהודי שמצפה לקבל ממנו עזר או כבוד וכיוצא בזה - עליו להשתדל למלא זאת בהקדם האפשרי, וכל המקדים הרי זה משובח.

ב. חנוכת בית

>> הרבי

לתלמיד עמ' 5

והנה, בחנוכה עצמו יש כמה ענינים והוראות, אך לכל לראש יש להתעכב על עצם הענין של חנוכה, שענינו - בפשטות - ענין החינוך[4] (חינוך מלשון לחנוך משהו חדש)**:**

חינוך - שייך רק בנוגע לדבר חדש, ולא בנוגע לענין שישנו כבר משך זמן.

וכמו חנוכת המשכן באחד בניסן, שהיה אז ענין חדש - הקמת המשכן באופן של קיימא, שהרי "כל שבעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו, ובאותו היום - ראש חודש ניסן - העמידו ולא פרקו"[5]**. ועל דרך זה בנוגע לחנוכת בית המקדש, הן בית ראשון והן בית שני - שהיה אז ענין חדש - בנין בית המקדש; ועל דרך זה בנוגע ל"חנוכת חשמונאי" - שלאחרי ש"טיהרו את מקדשך" מכל הענינים הבלתי־רצויים כו', היתה חנוכת המזבח (והבית)**[6] **באופן חדש, ועד - "להודות ולהלל לשמך הגדול"**[7]**.**

ועל דרך זה בנוגע לחנוכת בית כפשוטו בזמן הזה, שכאשר נכנסים לבית חדש אזי עושים "חנוכת הבית" - שזהו ענין שיש לו מקור בראשונים, ועל אחת כמה וכמה באחרונים (כמובא בחתם סופר[8]**), ועד שיש גם מאמר של רבינו הזקן דיבור המתחיל מזמור שיר חנוכת הבית לדוד**[9]**, שאודותיו מסופר**[10] **שרבינו הזקן אמרו בעת חנוכת הבית.**

מקור 3 שו"ת חתם סופר, חלק יורה דעה, סימן קל"ח

לפנינו שאלה מעניינת שקיבל החתם סופר, ותשובתו בצדה:

לתלמיד עמ' 5

שָׁלוֹם לִידִידִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא מְהוֹ' יוֹאֵל נֵרוֹ יָאִיר:

עַל דְּבַר מָה שֶׁנִּמְצָא כָּתוּב בְּסֵפֶר בַּאֵר הֵיטֵב לְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קע"ט, בְּשֵׁם צַוָּאַת רַבִּי יְהוּדָה חָסִיד, שֶׁיֵּשׁ סַכָּנָה לִבְנוֹת בַּיִת מֵאֲבָנִים וְגַם לִבְנוֹת בַּיִת בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם בַּיִת מֵעוֹלָם, ואנשים אומרים לְהַנִּיחַ בַּבַּיִת תַּרְנְגוֹל זָכָר וּנְקֵבָה וּלְשׁוֹחֲטָם שָׁם וְנִדְמֶה לְמַעֲלָתוֹ כְּדַרְכֵי הָאֱמוֹרִי.

השואל ציטט את צוואת רבי יהודה החסיד שכותב שיש סכנה לבנות בנין מאבנים (באותה תקופה, ובאותו אזור, רוב הבתים נבנו מעץ, ורק בתים מעטים נבנו מאבנים), או לבנות בית על קרקע שמעולם לא נבנה עליה. כלומר מבחינה סגולית יש חשש סכנת חיים לדיירים במבנה כזה.

המשיך השואל וכתב, ששמע על סגולה, להביא זוג תרנגולים אל אותו בית למשך זמן מסוים, ולשחוט אותם שם, לפני הכניסה לבית. שואל רבי יואל את החתם סופר, האם זה נראה לו משהו יהודי? כי לו זה מריח כמנהג של גוים.

וַאֲנִי אוֹמֵר, הַחוֹשְׁשִׁים לְדְבָרִים אֵלּוּ שֶׁנֶּאֶמְרוּ מִשֵּׁמוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן זַ"ל, דְּמוּ שֶׁאִם יַנִּיחוּ שָׁם זְמַן מָה זוּג תַּרְנְגוֹלִים חַיִּים הַנִּקְרָאִים גֶּבֶר הַיְנוּ לְשׁוֹן "הַגְּבָרִים הָאֵלּוּ" — הַדִּיּוּרִים

4. ראה בהנסמן בתו"מ שם ס"ע 305.
5. ספרי נשא ז, א. תו"כ מכילתא דמילואים ספ"א. במדב"ר פי"ב, טו. פרש"י שמיני ט, כג.
6. ראה בהנסמן בתו"מ שם ס"ע 305.
7. נוסח "ועל הנסים".
8. בשו"ת חיו"ד סקל"ח. וראה הנסמן באג"ק ח"י ריש ע' ריט. חי"ג ס"ע שיד ואילך.
9. לקו"ת ברכה צח, ד ואילך (וראה בהערות וציונים לשם).
10. בעבודת הלוי לר' אהרן מסטראשעלע, ח"ב (ליקוטים) פו, ב.

לתלמיד עמ' 5

הָרִאשׁוֹנִים שֶׁבַּבַּיִת, וּבְשִׁחִיטָתָם הָיְנוּ מִיתָתָם, וּבָזֶה כְּבָר מֵתוּ הַדִּיּוּרִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁבַּבַּיִת, וְהֵמָּה פִּדְיוֹן נֶפֶשׁ בַּעֲלֵי הַבַּיִת דְּגִמַּת הַכַּפָּרוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים.

החתם סופר מסביר בתחילה שהאומרים זאת סבורים ששחיטת התרנגולים תכפר על החשש למיתתם של דרי הבית. אך אז מחווה את דעתו בצורה ברורה:

אֲבָל טוֹב יוֹתֵר שֶׁלֹּא לָחוּשׁ לַדְּבָרִים הָאֵלּוּ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם כְּלָל, דְּבָרִים שֶׁלֹּא הֻזְכְּרוּ בְּשַׁ"ס וּפוֹסְקִים, וְלֹא רַבִּי יְהוּדָה הֶחָסִיד הֶחְתִּים עֲלֵיהֶם.

ואז מציע החתם סופר רעיון משלו:

וְטוֹב שֶׁיְּחַנֵּךְ הַבַּיִת בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה זְמַן מָה, כִּי הִיא חַיֵּינוּ וְאוֹרֶךְ יָמֵינוּ, וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם.

>> הרבי

כל בית הוא בית מקדש

לתלמיד עמ' 6

ולכאורה אינו מובן: "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד"[11] מתייחס לחנוכת בית המקדש[12], ומהי שייכותו לבנין בית הכנסת סתם, ועל אחת כמה וכמה לבית פרטי?

אך הענין הוא - כמדובר פעם בארוכה[13] שהכוונה והמטרה של כל בית כנסת, "מקדש מעט"[14], וכן כל בית פרטי בישראל, היא - להיות כמו בית המקדש, מקום שבו שוכן הקב"ה; וכמובן גם ממה שכתוב בנוגע למשכן: "ועשו לי מקדש ושכנתי (ומוסיף) בתוכם"[15] - "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד"[16], והיינו, שהענין "ושכנתי" - שעל שם זה נקרא בשם "משכן" - צריך להיות בתוך כל אחד מישראל, שביתו של כל אחד מישראל צריך להיות מקום שבו שוכן הקב"ה, כמו ששוכן ב"משכן", בקדש הקדשים שבו הארון והכפורת!

חנוכת המשכן

לתלמיד עמ' 6

ועוד ענין בחינוך - שכאשר מחנכים דבר חדש, אזי יש ריבוי עניני עבודה, ועושים זאת מתוך שמחה:

בחנוכת המשכן - הקריבו ריבוי קרבנות, הרבה יותר מהקרבנות שמקריבים בעבודה היום־יומית, ועד לחידוש בעבודה שלא מצינו במקום אחר - קטורת ליחיד, שענין זה היה אך ורק בחנוכת המשכן, באופן של "הוראת שעה"[17].

מקור 4 ספר במדבר, פרק ז', פסוקים י"א-י"ז

לתלמיד עמ' 6

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה: "נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם, יַקְרִיבוּ אֶת קָרְבָּנָם לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ".

וַיְהִי הַמַּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת קָרְבָּנוֹ, נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב לְמַטֵּה יְהוּדָה. וְקָרְבָּנוֹ: קַעֲרַת כֶּסֶף אַחַת — שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ, מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף — שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה. כַּף אַחַת — עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת.

---

11. תהלים ל, א.
12. פרש"י ומצו"ד עה"פ. וראה ראב"ע שם.
13. ראה גם תו"מ ח"מ ע' 345. חמ"ז ע' 64. חנ"ב ע' 194. חנ"ג ע' 465. לקו"ש חל"ו ע' 123 ואילך. וש"נ.
14. יחזקאל יא, טז. וראה מגילה כט, א.
15. תרומה כה, ח.
16. אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.
17. מנחות כ, ריש ע"ב. הובא בפרש"י עה"ת נשא ז, יד. וראה לקו"ת נשא כט, א ואילך.

לתלמיד עמ' 6

מְלֵאָה קְטֹרֶת: לֹא מָצִינוּ קְטֹרֶת לְיָחִיד וְלֹא עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד, וְהוֹרָאַת שָׁעָה הָיְתָה.

פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר, אַיִל אֶחָד, כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה. שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת. וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים – בָּקָר שְׁנַיִם, אֵילִם חֲמִשָּׁה, עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה, זֶה קָרְבַּן נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב:

>> הרבי

חנוכת בית ראשון

לתלמיד עמ' 7

וכן חנוכת בית המקדש הראשון בימי שלמה היתה באופן של ריבוי עבודה כו' (כמסופר בארוכה בתנ"ך[18]), ומתוך שמחה גדולה ואכילה ושתי' כו'.

מקור 5 ספר מלכים א', פרק ח', פסוקים א'-ה', ס"ג, ס"ה

אָז יַקְהֵל שְׁלֹמֹה אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶת כֹּל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂיאֵי הָאָבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל – אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלָיִם, לְהַעֲלוֹת אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' מֵעִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן.

וַיִּקָּהֲלוּ אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, בְּיֶרַח הָאֵתָנִים בֶּחָג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי. וַיָּבֹאוּ כֹּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת הָאָרוֹן. וַיַּעֲלוּ אֶת אֲרוֹן ה' וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל, וַיַּעֲלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם.

וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל עֲדַת יִשְׂרָאֵל הַנּוֹעָדִים עָלָיו אִתּוֹ לִפְנֵי הָאָרוֹן, מְזַבְּחִים צֹאן וּבָקָר אֲשֶׁר לֹא יִסָּפְרוּ וְלֹא יִמָּנוּ מֵרֹב. וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֵת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבְחוּ לַה', בָּקָר – עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף, וְצֹאן – מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף, וַיַּחְנְכוּ אֶת בֵּית ה' – הַמֶּלֶךְ וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בָּעֵת הַהִיא אֶת הֶחָג וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ, קָהָל גָּדוֹל מִלְּבוֹא חֲמָת עַד נַחַל מִצְרַיִם – לִפְנֵי ה' אֱלֹקינוּ, שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים – אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם.

>> הרבי

לתלמיד עמ' 7

ועד לחידוש שלא היה לעולמים: "אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים (לפי ששבעה ימים שלפני סוכות כל יום עשו שמחה ומשתה)... יצתה בת קול ואמרה להם כולכם מזומנין לחיי העולם הבא"[19], והיינו, שאף שיום הכיפורים הוא "שבת שבתון"[20] באופן שלמעלה לגמרי משייכות לעולם הזה (אכילה ושתייה כו'), מכל מקום, "אותה שנה", לא זו בלבד שנתבטל האיסור של אכילה ושתייה, אלא שהיה זה חלק מחנוכת בית המקדש.

חנוכת בית שני

לתלמיד עמ' 7

ועל דרך זה בחנוכת בית המקדש השני בימי כורש היו ריבוי עניני עבודה כו'[21].

18. מלכים-א קאפיטל ח.
19. מו"ק ט, א (ובפרש"י).
20. אחרי טז, לא. אמור כג, לב.
21. ראה עזרא ג, יו"ד-יא. וסוף קאפיטל ח.

מקור 6 ספר עזרא, פרק ג', פסוקים י-י"ג

לתלמיד עמ' 7

וְיִסְּדוּ הַבֹּנִים אֶת הֵיכַל ה', וַיַּעַמִידוּ הַכֹּהֲנִים מְלֻבָּשִׁים בַּחֲצֹצְרוֹת וְהַלְוִיִם בְּנֵי אָסָף בַּמְצִלְתַּיִם, לְהַלֵּל אֶת ה' עַל יְדֵי דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וַיַּעֲנוּ בְּהַלֵּל וּבְהוֹדֹת לַה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, וְכָל הָעָם הֵרִיעוּ תְרוּעָה גְדוֹלָה בְּהַלֵּל לַה' עַל הוּסַד בֵּית ה'. וְרַבִּים מֵהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִם וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת הַזְּקֵנִים, אֲשֶׁר רָאוּ אֶת הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּיִסְדוֹ זֶה הַבַּיִת בְּעֵינֵיהֶם, בֹּכִים בְּקוֹל גָּדוֹל, וְרַבִּים בִּתְרוּעָה בְשִׂמְחָה לְהָרִים קוֹל. וְאֵין הָעָם מַכִּירִים קוֹל תְּרוּעַת הַשִּׂמְחָה לְקוֹל בְּכִי הָעָם, כִּי הָעָם מְרִיעִים תְּרוּעָה גְדוֹלָה, וְהַקּוֹל נִשְׁמַע עַד לְמֵרָחוֹק.

>> הרבי

חנוכת הבית לאחר נצחון החשמונאים

לתלמיד עמ' 8

ועל דרך זה בחנוכת חשמונאי[22], ועד שאז נפעל החידוש ש"הנרות הללו אין בטלין לעולם"[23], כמו שכתב הרמב"ן בתחילת פרשת בהעלותך ש"דבר ידוע שכשאין בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו, אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנוכת חשמונאי, שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו", שזהו דבר שלא היה לעולמים - לא בזמן המשכן, ולא בזמן בית המקדש הראשון והשני, שלאחרי שחרבו בטלו גם הנרות, ורק הנרות שקבעו לזכר נס חנוכה הם קיימים לעולם.

מקור 7 יוסיפון, סוף פרק כ' (בעיבוד קל):

לתלמיד עמ' 8

יְהוּדָה בֶּן מַתִּתְיָהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְכָל קְהִלַּת הַחֲסִידִים שֶׁהָיוּ עִמּוֹ הִגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם וְהָרְסוּ אֶת כָּל הַמִּזְבְּחוֹת שֶׁהָעַמִּים בָּנוּ. הֵם טִהֲרוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מֵהָאֱלִילִים שֶׁל הַגּוֹיִים וּבָנוּ מִזְבֵּחַ חָדָשׁ. הֵם הִנִּיחוּ בְּשֵׂר קָרְבָּן עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עָלָיו עֵצִים, אַךְ לֹא מָצְאוּ אֵשׁ קְדוֹשָׁה. וַיִּזְעָקוּ לַה' וַיִּקְרְאוּ אֵלָיו, וְאֵשׁ יָצְאָה מֵהָאֲבָנִים שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ. הֵם עָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ וְהִקְטִירוּ אֶת קָרְבָּנָם. הָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ נִשְׁאֲרָה בּוֹעֶרֶת עַד הַגְּלוּת הַשְּׁלִישִׁית.

הֵם חָגְגוּ אֶת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּחֹדֶשׁ כִּסְלֵו, בַּיּוֹם הָעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה בּוֹ. הֵם הִנִּיחוּ אֶת לֶחֶם הַפָּנִים עַל שֻׁלְחַן ה' וְהִדְלִיקוּ אֶת נֵרוֹת הַמְּנוֹרָה שֶׁל ה'. הֵם הִלְלוּ אֶת ה' בְּהַלֵּל בְּמֶשֶׁךְ שְׁמוֹנָה יָמִים.

>> הרבי

חנוכת בית פרטי

לתלמיד עמ' 8

ועל דרך זה רואים בחנוכת הבית כפשוטו בזמן הזה - שחוגגים זאת על ידי עניני אכילה ושתיה לא רק כמו כל פעם שמזמינים אורח, אלא ביתר שאת וביתר עז מאשר בזמן הרגיל.

22. ראה מגילת אנטיוכוס קרוב לסופה. וראה גם יוסיפון ספ"כ.

23. ראה תנחומא בהעלותך ה. במדב"ר פט"ו, ו.

ג. בכל יום יהיו בעיניך חדשים

>> הרבי

לתלמיד עמ' 9

וכל זה מסופר בתורה, לא סתם כדי לידע מה שאירע בעבר, אלא מלשון הוראה[24] - לידע כיצד להתנהג עכשיו בחיי היום יום:

יהודי צריך לדעת שבבוא חודש כסלו, שענינו העיקרי הוא הענין של חנוכה, עליו לחנך את עצמו ולפעול ענין של בנין מחדש בנוגע לכל עניני עבודתו בלימוד התורה וקיום המצוות, שכללותם היא מילוי הכוונה ש"נתאווה הקב"ה להיות לו (יתברך) דירה בתחתונים"[25], היינו, שהעולם יהיה "בית" להקב"ה - שתהיה "חנוכת הבית", היינו, לפעול בכל ענינים אלו באופן חדש, מתוך חיות מחודשת כמו דבר חדש.

וכללות הענין בזה - כפי שאמרו רז"ל[26] "בכל יום יהיו בעיניך חדשים", ולכן, "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו'"[27],

- וכיון שענין זה נאמר ב"תורת אמת", הרי מובן, שצריך באמת לעמוד "באימה וביראה כו'"; לא באופן מעושה, אלא באמיתיות -

והיינו, שכל עניני תורה ומצוות צריכים להיות אצלו כדבר חדש, כמו שעד עכשיו לא שמע מעולם אודות כללות הענין של מתן תורה, ועדיין לא היה אצלו כל ענין לימוד התורה וקיום המצוות.

ולכאורה: כיצד יכולים לבוא למעמד ומצב כזה?!

אך על זה ישנה נתינת כח מיוחדת בחודש כסלו, שענינו העיקרי הוא חנוכה, כך, שענין זה הוא התפקיד והשליחות וההוראה המיוחדת של חודש זה, ולכן, בזמן זה נקל הרבה יותר לפעול שכל עניני התורה והמצוות יהיו באופן חדש.

משיחת שבת פרשת חיי שרה, מברכים החודש כסלו, ה'תשל"ב
הנחה בלתי מוגה
תורת מנחם כרך ס"ו, עמוד 208

מה נהוג לעשות בחנוכת בית? לקט הוראות מהרבי

מקור 8 אגרות קודש, חי"ט, עמוד ש"צ

להכניס ספרי קודש

לתלמיד עמ' 9

ומנהגנו להכניס לכל לראש סידור חומש תהלים ותניא, נוסף על המנהג שכמדומה פשוט הוא בכל מקום דלחם ומלח.

קביעת מזוזות

לתלמיד עמ' 9

בהנוגע לקביעות המזוזות, מנהגנו ובחוץ לארץ לקבוע תיכף לכניסה בלא ברכה, וביום השלשים מסירים מזוזה אחת לבדקה או להחליפה במהודרה, וקובעים אותה בברכה בכוונה להוציא כל שאר המזוזות.

24. ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.
25. ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.
26. פרש"י תבוא כו, טז.
27. ברכות כב, א. וש"נ. וראה תו"א יתרו סז, ב.

מקור 9 מענה בכתב-יד-קודש, נדפס בספר 'מאוצר המלך' חלק א', עמוד 35

בדיקת מזוזות

לתלמיד עמ' 10

כותבת שנכנסים לדירה חדשה, ובודאי בדקו המזוזות אם כשרים הם עתה.

מקור 10 לקוטי שיחות, חלק י"ג, עמוד 212

קופת צדקה

לתלמיד עמ' 10

יש להשתדל שבכל בית יהודי תהיה קופסא של צדקה, שזה מזכיר זכות המצווה ומעורר לנתינת צדקה.

מקור 11 אגרות קודש, חלק ט"ו, עמוד ד'

התוועדות חסידית

לתלמיד עמ' 10

מאשר הנני קבלת מכתבו, בו כותב אשר כבר קנה הבית חומה, ודר בה. ומהנכון שיערוך בביתו החדשה התוועדות, בה ידובר דברי תורה ודברי התעוררות ביראת שמים ואהבת השם, שזהו חינוך המתאים של בית איש הישראלי.

נקודות מפתח

לתלמיד עמ' 10

- המשכן הושלם בכ"ה בכסלו, אך חנוכתו נדחתה לניסן.
- בתמורה זכה כסלו בחנוכת וטיהור המקדש בימי החשמונאים. מכאן שמהותו העיקרית של כסלו הוא עניין החניכה.
- 'חניכה' פירושה התחלה חדשה. כך היה בחנוכת המשכן, חנוכת בתי המקדש וטיהורו בידי החשמונאים.
- המוטיב הזה קיים בחנוכת בית חדש שמטרתו להפוך אותו ל'מקדש מעט', ולהשכין בו את ה'.
- כשחונכים דבר חדש, הוא נעשה בשמחה מיוחדת. כך קרה בכל אירועי החניכה שהזכרנו.
- המסר אלינו: חודש כסלו הוא עת רצון מיוחדת להתאזר בהתלהבות וחשק מיוחד לכל ענייני עבודת השם.

צידה לדרך

ימי חודש כסלו, ובפרט ימי החנוכה הם ימי סגולה וזמן מיוחד לרענן את עבודת ה' שלנו. יש לנו כוח מיוחד מלמעלה להניח את התפילין ולקיים את שאר המצוות בהתלהבות חדשה ובשמחה. הבה ננצל זאת!